

De muziek bij The Phantom of the Opera.

Wie zich ook ergerde aan slechte praktijken van de filmmuziek was Max Winkler, een jonge klerk bij de firma Carl Fischer in New York (in die tijd een van de grootste muziekuitgeverijen). Hij was begenadigd met een zeer goed muzikaal geheugen en begon lijsten aan te leggen van geschikte muziek voor de film. Hij richtte een eigen zaak op en bouwde een grote collectie muziek uit. Uiteraard plunderde hij bestaande muziek (waarbij hij zich verontschuldigde voor de verminking van de grote meesters, Beethoven, Wagner, Tsjaikowski, ja zelfs een koraal van Bach kon dienen voor een trage scene). Later bestelde hij bij componisten aangepaste muziek.

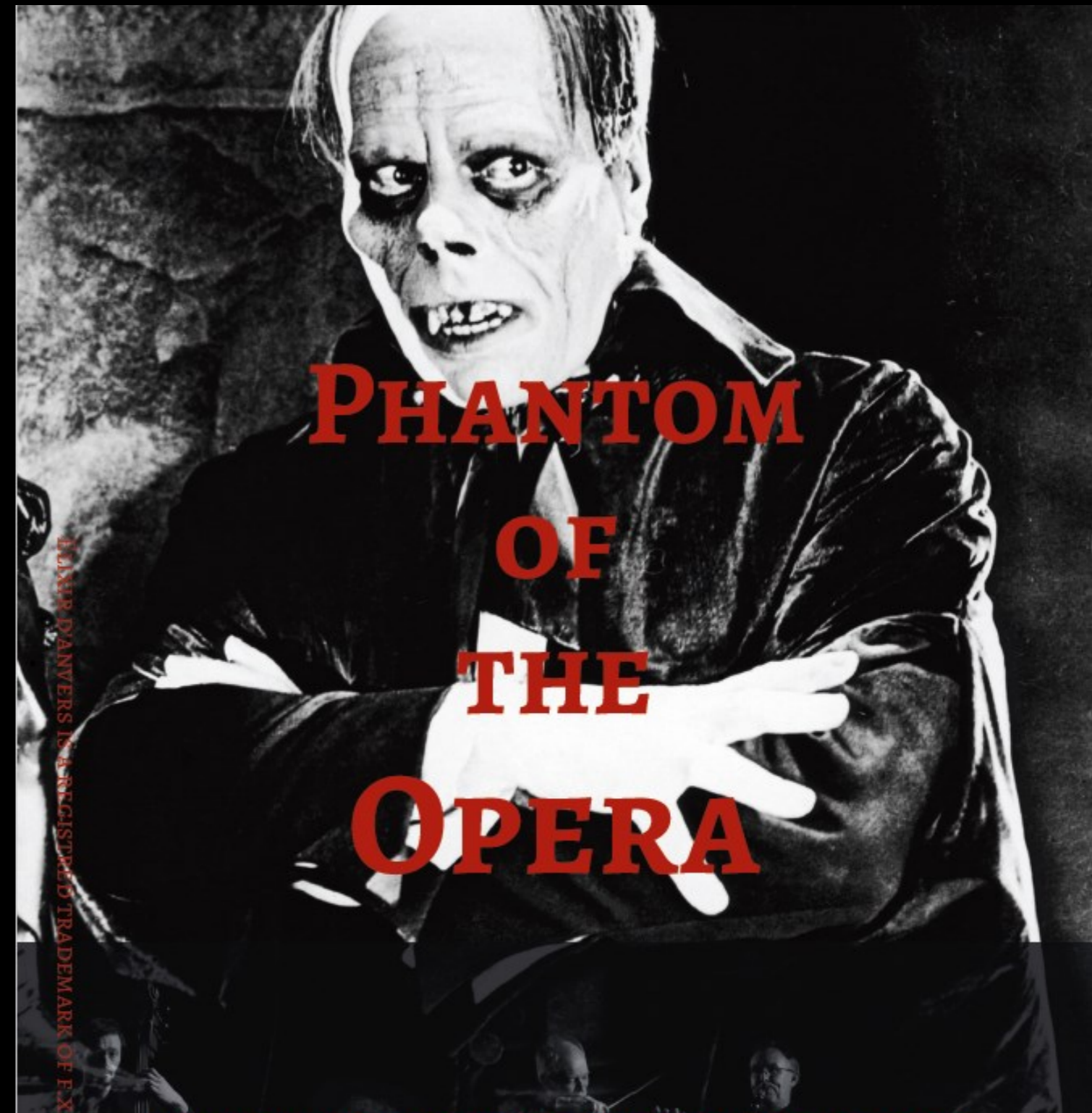
Daarmee stelde hij de "cue sheet" (in Frankrijk: feuille de minutage) op: een lijst met muziekstukken en suggesties waar te switchen. Daar hoorde dan een score bij.

Deze praktijk werd een succes in Amerika en werd duchtig gekopieerd.

Als de stomme film ten einde loopt, ziet Winkler zich genoodzaakt om zijn tonnen muziek te verkopen aan een papiermolen voor een paar dollar.

In Amerika alleen staan op korte tijd 100.000 muzikanten op straat.

Max Winkler verzorgt, samen met componist Gustav Hinrichs, ook de score voor The Phantom of the opera. Deze is echter niet klaar bij de première, zodat daar nog de gebruikelijke muziek van het bioscooporkest klinkt.

Elixir D'Anvers

speelt

The Phantom Of The Opera

Vrijdag 29 november 2024 19.30u

Theatergarage, Borgerhout

De populariteit van griezelverhalen.

De 19e eeuw was een tijd van wetenschap, vooruitgang en optimisme. Vanuit de hoek van de wetenschap en de filosofie ontstonden tijdens de Verlichting ideeën over een wereld zonder wonderen, maar vol technische mogelijkheden. Met een hoofdrol voor de mens.

Tegelijkertijd ontstond er een toenemende fascinatie voor allerlei vormen van bijgeloof. Het was bij uitstek dé eeuw waarin spannende verhalen over spoken, vampiers en weerwolven een vlucht namen.

De wereld veranderde snel, en op een praktische manier. Door vooruitgang in de medische wetenschap werden ziekte en dood meer en meer gezien als problemen die misschien wel opgelost konden worden. De uitvinding van gasverlichting verdreef de donkere nacht. En door ontdekkingsreizen kwamen we erachter dat zelfs in de verste uithoeken van de wereld geen draken en andere monsters te vinden waren. Het leek alsof de mens zijn wereld steeds meer in zijn greep kreeg. Door de alfabetisering werd al deze kennis ook beschikbaar voor de bevolking.

Een van de bekendste vroege voorbeelden is 'Frankenstein' door Mary Shelley. In 1816 schreef zij in het koude en verregende 'jaar zonder zomer' haar beroemde roman.

Het publiek had (en heeft?) een speciale belangstelling voor deze uitwassen. Denken we ook aan de freaks in het rariteitenkabinet op de kermis: de vrouw met de baard, een echte dwerg, de zwaarste man van Engeland, siamese tweelingen, een koe met 2 hoofden, mensen met veel tatoeages, mensen met misvormingen.

Het decor van The Phantom of the Opera is het eigenlijke operahuis van Parijs, het Palais Garnier. Leroux had de geruchten gehoord over de eerste jaren van het operahuis, en deze werden nauw verbonden met de roman: het eerste bedrijf van de opera Hellé was net klaar toen bij een brand in het dak van het operagebouw een draad smolt die een contragewicht voor de kroonluchter vasthield, waardoor een crash ontstond waarbij verschillende gewonden vielen en één dode. Gebruikmakend van dit ongeluk in combinatie met geruchten over een geest in datzelfde operahuis, schreef Leroux Le Fantôme de l'Opéra en publiceerde het in 1910, dat later in het Engels werd gepubliceerd als The Phantom of the Opera. Het ondergrondse "meer" waarover hij schreef, in werkelijkheid een enorme stortbak, bestaat onder het operagebouw en wordt nog steeds gebruikt om brandweerlieden te trainen om in het donker te zwemmen.

De muziek bij de stomme film.

Sinds de Griekse oudheid werd er muziek gemaakt bij opvoeringen op het toneel. Dat er van het begin muziek bij de stomme film werd gemaakt is dus geenszins verbazingwekkend. Dat de eerste vertoningen plaatsvonden in een musichall of variété-theater, waar een orkest aanwezig was, droeg daar natuurlijk aan bij. In het begin was er dikwijls een 'explicateur' bij. Later werd die vervangen door de teksten in de film.

In de goede jaren beperkte met zich niet enkel tot een pianist: dat was het gebruik in de dorpen en wijken. In de grote zalen zat een orkest. Dat speelde aanvankelijk zijn vaste repertoire: veel klassieke muziek dus.

Als de bioscoopzalen hun eigen orkest engageren, ontstaat daar veel vakkennis om de film te begeleiden. Uit de recensies van die tijd komen we meer te weten over de praktijken: zo wordt er stevig uitgehaald naar muzikanten die wel muziek spelen, maar niet gepast bij het beeld. Ook het gebruik van improvisaties wordt uitgebreid besproken. Een hele film improviseren wordt afgeraden, overgangen vullen wordt wel aangeraden om stiltes op te vangen.

Op korte tijd wordt deze praktijk verfijnd. In een artikel van 1920 vertelt Hugo Riesenfeld (een der grootste cinemadirigenten) hoe hij muziek kiest die wel mooi is, maar de film dient. "Er zijn wel 50 walsen die bij een scene passen, maar de filmmuzikant weet welke wals niet te pikant of zelfs te mooi is."

Het artikel gaat verder: mr. Riesenfeld besteedt vele uren aan het markeren, minutereren, knippen en opkuisen en uitproberen, tot de muziek bij de film past. Dikwijls worden titels en overgangen geknipt om de timing met de muziek te perfectioneren. Op andere plekken volstaat het om de snelheid van de film wat aan te passen om tot een goed resultaat te komen." Eerst wordt dus muziek bij de film gekozen, daarna wordt de muziek aan de film aangepast!

In de praktijk gebeurde het echter ook dat er een lange rij stond te wachten op de volgende vertoning. Malafide directeurs verplichtten de operatoren dan soms om het spoel sneller af te spelen zodat de volgende vertoning kon beginnen. Kassa, kassa, arme muzikanten!

De "Stomme" film.

Roundhay Garden Scene (zie hierboven) is een korte film uit 1888. Het is de oudste bewaard gebleven film. De film duurt nog geen twee seconden en bestaat uit 20 frames.

Rond 1900 verschenen de eerste filmtheaters in de Verenigde Staten. In 1908 waren er al meer dan 10.000 zogenoemde Nickelodeontheaters. De eerste films zijn niet langer dan vijftien minuten. Waarom? Heel simpel: vijftien minuten was de lengte van één filmspoel. De regisseurs waren er ook van overtuigd dat dit lang genoeg was, anders verloren de kijkers hun aandacht.

Lange film

De eerste avondvullende film was The Story of the Kelly Gang uit 1906, een waargebeurd verhaal over de beruchte bushranger Ned Kelly. De film is gemaakt in Australië, het enige land waar tot 1911 avondvullende films werden vertoond. Daarna volgden andere continenten. Dankzij het succes van lange films als Queen Elizabeth en Cabiria besloten filmmakers om niet langer korte films te maken.

Hoewel de stomme film lange tijd erg populair was, verschenen in de jaren twintig de eerste films met gesynchroniseerd geluid. Dit houdt in: het geluid is opgeslagen op dezelfde rol als de film, niet op een aparte grammofonplaat. Don Juan (1926) was de eerste grote bioscoopfilm met gesynchroniseerd geluid, alhoewel de film zonder geluid opgenomen is. Er zijn dus geen conversaties te horen, enkel achtergrondmuziek en geluidseffecten. The Jazz Singer (1927) is de eerste film met gesproken tekst. Van dan gaat het snel bergaf met de stomme film.

De succesvolle tijd van de stomme film heeft dus geen 30 jaar geduurd. Op zeer korte tijd groeide dit genre uit tot een hele industrie. De films werden eerst vooral vertoond op kermissen, in variété-theaters, caféconcerts en music-halls. De concurrentie tierde welig, want als je een succesfilm had, kwam er veel geld binnen. Dat investeerde je dan best in nieuw materiaal: dat evolueerde snel. De uitvindingen wisselden mekaar snel af: Electroscope, Kinetoscoop (al dan niet van Edison), Cinematograaf, Photozoötroop, Cinographoscoop, Zoögraaf, Chronograaf, Kosmograaf, Vitograaf, Vitograaf, Biomatoscoop of Wargrave... Een enkele keer volstond de benaming: "grote vertoening der bewegende beelden".

Rond 1903 werden de eerste vaste bioscopen gebouwd. Ook België omarmde dit nieuwe vermaak. Dat in 1905 de zondagsrust werd ingevoerd, zal hier zeker aan bijgedragen hebben. In België waren er tegen 1912 zo'n 650 bioscopen.

The Phantom of the opera.

Het spook van de opera (origineel in het Frans: Le Fantôme de l'Opéra) is een roman van de Franse schrijver Gaston Leroux. Het werd voor het eerst gepubliceerd als een feuilleton in Le Gaulois van 23 september 1909 tot 8 januari 1910, en werd eind maart 1910 in boekvorm uitgebracht door Pierre Lafitte. De roman is deels geïnspireerd op historische gebeurtenissen in de Parijse Opera in de negentiende eeuw, en op een apocrief verhaal over het gebruik van het skelet van een voormalige balletleerling in Carl Maria von Webers productie van Der Freischütz uit 1841.

Al snel werd het boek op het toneel gebracht. De meest opvallende film [is die](#) uit 1925 met Lon Chaney. Iedereen kent ook de musical van Andrew Lloyd Webber uit 1986.

Geschiedenis achter de roman

Leroux had een fascinatie voor zowel Edgar Allan Poe als Sir Arthur Conan Doyle. Hij schreef in 1907 een detectivemysterie getiteld The Mystery of the Yellow Room, en vier jaar later publiceerde hij Le Fantôme de l'Opéra. De roman werd eerst in kranten gepubliceerd voordat hij uiteindelijk als boek werd gepubliceerd.

Het decor van The Phantom of the Opera is het eigenlijke operahuis van Parijs, het Palais Garnier. Leroux had de geruchten gehoord over de eerste jaren van het operahuis, en deze werden nauw verbonden met de roman: het eerste bedrijf van de opera Hellé was net klaar toen bij een brand in het dak van het operagebouw een draad smolt die een contragewicht voor de kroonluchter vasthield, waardoor een crash ontstond waarbij verschillende gewonden vielen en één dode. Gebruikmakend van dit ongeluk in combinatie met geruchten over een geest in datzelfde operahuis, schreef Leroux Le Fantôme de l'Opéra en publiceerde het in 1910, dat later in het Engels werd gepubliceerd als The Phantom of the Opera. Het ondergrondse "meer" waarover hij schreef, in werkelijkheid een enorme stortbak, bestaat onder het operagebouw en wordt nog steeds gebruikt om brandweerlieden te trainen om in het donker te zwemmen.

PROGRAMMA

Elixir D'Anvers:
Hans Cammaert viool
Wim Voet: klarinet
Tine Van Parys: cello
Ludo Joly: contrabas
Tom Deneckere: piano

Tango d'Anvers	P. Schuermans
A la francaise	A. Gedalge
Le charme étrange	H. Akkermans
Tzergina Czardas	G. Michiels
Rapsodie slave	F. Volpatti
Bourrée Fantasque	E. Chabrier
Dramatic Reproach	I. Bergé
Prélude to mystery drama	M. Baron
Mon coeur se souvient	X. Taugasson
Tragic moment	J. De Smetsky
Amour Tzigane	R. Demaret
Agitato Appassionato nr 55	G. Borch
Creepy creeps	G. Borch
Misterioso drammatico	G. Borch
Dramatic reproach	I. Bergé
Furioso	S.P. Levy
Mon Coeur se souvient	X. Taugasson
Von der Puszta will Ich träumen	L. Brühne
Bourrée fantasque	E. Chabrier